Казка

1

Кіт Мартин мишей не їсть,

А за рибою аж плаче.

За одну щупачу кість

Плем'я дав би він мишаче.

Він учився риб ловить, —

Входив довго в ту науку.

І в одну прекрасну мить

Витягнув із річки щуку.

Зняв рибину із гачка

І зачув їстиво свіже.

Та від щастя гопачка

Як не вдарить, як не вріже!

Не жаліє закаблук,

Ходить в оберт, вихилясом...

Щука вигнулась, як лук,

Та й у воду — мах тим часом.

Кіт очима тільки — луп!

Поламав зі злості вудку.

Потім бідний риболюб

Мало не помер зі смутку.

Він з того тяжкого дня

Перестав ходить до річки.

Але голод не рідня —

Хоч бери і їж порічки!

Хоч берися до мухви,

Що дратує мисль котячу,

Хоч бери й мишей лови

І суцільно змінюй вдачу.

2

Кіт Мартин — естет. На миш

Навіть глянути не в силі.

Ластівка, горобчик, стриж —

Це його потрави милі.

Та попробуйте зловіть

Крилечка прудкі, шалені,

Що співають, — піть, піліть! —

Так високо на антені.

Кіт Мартин купив сачок,

Бігав надовкруг рокити,

Він хотів ластівочок,

Наче мотилів, ловити.

Все даремно. Тут кота

Інша думка осінила:

Крила! Шнуром до хребта

Прив'язати треба крила!

Довго пір'я він збирав

Гусяче та лебедине.

Дивні крила майстрував,

Мріяв, як то він полине,

Як ловитиме пташат,

Як життя оберне в свято...

Ну й котяра, ну й пірат, —

Сам себе хвалив завзято.

Час настав. І ось на дах

Кіт Мартин зійшов зухвало,

Прив'язавсь до крил і... ах!.

Смілості забракувало

Скочити з будинку вниз.
А синиці з горобцями,

Посідавши на карниз,

Реготали до нестями.

І сміялись ластівки,

І чижі, й стрижі сміялись,

Аж хапались за боки

Та за животи хапались.

3

"Без мишей не проживеш", —

Думав кіт Мартин суворо.

"Що? Гидкі вони? Авжеж!

Та без їдла згинеш скоро".

Що робити? Де піти?

Як боротися з бідою?

Ласі до мишви коти,

А він бридиться мишвою!

Всіх про все він розпитав,

Обійшов місця знайомі.

Врешті на роботу став

У центральнім гастрономі.

Не втікати ж з міста в ліс,

Якось тут потрібно жити...

Кіт пішов на компроміс

І найнявсь... мишей ловити.

Не подумайте, що він

Записався в мишоїди.

Готувати магазин

Мав йому за труд обіди.

Склали договір такий:

Кіт — лови щодня дві миші,

А зате і їж, і пий,

І проспися в теплій ніші.

Не життя, а благодать!

(Вже дали коту завдаток),

Але як же вполювать

Неприємних тих мишаток?

Чи нанести капканів,

Хитрих пасток на полиці?

Чи, немов на кабанів,

Йти й стріляти із рушниці?

Чи, мов рибу, гнати в сак?

Чи ласо метати звинні?

Чи ловити просто так —

Лапою — бабах! — по спині?

Ні, не зможе кіт Мартин,

Мов коти брутальні й хижі,

Полювати! Краще згин,

Ніж торкнутися до миші.

Він дістав собі ціпок,

Добру палицю пастушу,

І від нірки — ні на крок,

Жде, чекає в одну душу.

Він хвостом обгородив

Мишачу нору дбайливо.

Буде ловля всім на здив,

Скоро має статись диво!

Миша з нірки в нірку шасть,

Наче вітер на толоці.

Кіт як палицею дасть

По хвості з усеї моці!
Ах, мій хвостику, це ти!

Кіт аж плакав з болю й муки.

Не досягнуто мети,

Та досягнуто науки.

4

Якось кіт Мартин вночі

На даху сидів і мріяв...

Мов рисунок на парчі,

Золотом світився Київ.

Зорями ряхтіла вись,

Але місяць був так близько,

Що до нього дотягтись

Міг би лапою котисько.

Білий місяць із вишин

Пахнув, як буката сиру.

А до сиру кіт Мартин

Завжди мав охоту щиру.

Він стрибнув з розгону — раз!

Повен пристрасного жару,

Як паркан чи перелаз,

Перескочив темну хмару.

Став на місяці. Привіт!

Сир під ним і сир навколо.

...Їв його голодний кіт,

Їв, аж у боках кололо.

Потім сон його зморив,

Кіт заснув, немов на лаві,

В сні мурликав-говорив

До котят слова ласкаві.

Втім збудився. Що це? Тьху!

Вже під ним не сир, а бляха.

Він збудився на даху —

Впав із неба бідолаха.

5

Народився кіт Мартин

В гаражі, на передмісті,

Де стояло сто машин,

А можливо, навіть двісті.

Щойно очі він продер,

Вже хотів за руль сідати.

— Ти — мій вроджений шофер!

Тішилась котяча мати.

Ах, які були часи!

Всі йому давали їстки,

Той — сальця, той ковбаси,

А той — риб'ячі охвістки.

І чому котів життя

Жалісне й несамовите:

Люблять — доки ти котя,

Виріс — починають бити.

Там не стань, а там не сядь,

Геть! — єдина співомовка.

Улюлюкають, кричать

На кота, немов на вовка.

Де ж ті діти-голуби,

Де ж те ніжне благочинство?

Так герой наш від журби

Пригадав своє дитинство.

Що ж, коли нема чудес,

Треба їх творить самому.
Кіт голодний був, як пес,

Він би їв уже й солому!

Грали в животі чорти,

Хоч берися камінь гризти!

А чому б то не піти,

Не найнятися в таксисти?

І пішов. "А де права?" —

Позіхнув начальник смачно.

Але кіт на ті слова

Посміхнувсь багатозначно.

Миттю скочив до керма

("Волга" поруч там стояла.)

Хоч у нього прав нема,

Та натура є зухвала.

З місця — газ і розворот —

Показав своє мистецтво.

Дивувавсь йому народ —

Все шоферське молодецтво.

Що ж, дали права!

Вже кіт їде, пісеньку муркоче.

Вже зеленим оком світ

Знадити до себе хоче.

Де той перший пасажир?

Хто ж то буде — кіт не знає.

Крізь шумливий людський вир,

Мов на крилах, пролітає.

Гей, Мартине, ти не спиш?

Будь уважним на роботі!

Втім з будинку сіра миш

Вибігла, як дух із плоті.

Кіт — на газ! А миш давай

Тротуарами тікати.

Із-за рогу тут трамвай

Виїхав — о рідна мати!

Миш — під нього, а Мартин

В те залізо трах з розгону...

Скрегіт гальм, горіння шин,

Крики з вулиці й вагону.

Позбігалась дітвора,

Йде й міліція поважно.

— В лобовому склі діра!

— На таке й дивиться страшно!

Є машина. Де ж водій?

На даху. Він ліг на спину

І кляне характер свій,

Миш, ненависну тварину!

Підвезти її хотів,

А вона дурна — навтьоки.

Кіт сердито муркотів

І лизав обдерті боки.

6

Березневої пори,

Як дерева чорні й голі,

Кіт Мартин любив двори

Оглядати на Подолі.

Закавулочки малі, —

Давні домики й садиби.

Гарно там, як на селі,

А ще й чути запах риби.

В надвечірній тихий час,
Біля Житнього базару,

Рибку він збирав не раз,

Наче срібло, з тротуару.

А коли вже неба дзвін

Осявали ясні зорі,

Ах, любив співати він

На даху в котячім хорі.

Ось і нині кіт прийшов

Поспівать з товаришами.

Привітався: — Але гов —

Що це трапилося з вами?!

Друзі — в смутку та в журбі:

— Диригент помер, небоже.

І не снилося тобі,

Що таке случитись може...

Плачуть тенори й баси,

Баритони та сопрано.

— Хто з'єднає голоси

Так майстерно і старанно?

— Заспокойтеся, коти,

Не візьму я з вас ні цента,

Але можу помогти —

Буду вам за диригента!

Так промовив кіт Мартин

І подумав: "Баламуте,

Як це — ні в город, ні в тин —

Хочеш диригентом бути!

Та який же ти артист,

Як не вмієш нот читати,

Ти — брехун, авантюрист,

Бий тебе котяча мати!"

— Ну, ставайте, — він почав

Щось наспівувати соло. —

Все забути! Жодних справ!

Тісно збийтеся в півколо!

А тепер: "Няв! Няв! Няв! Няв!"

Він подав потрібну ноту.

Лапки догори підняв,

Бідний аж блищить од поту.

Діяв кіт у той момент —

До найменшої деталі —

Як покійний диригент.

Мавпував! Що ж буде далі?

Далі все пішло на п'ять.

Кіт забув про сумнів-сором:

Може й дурень керувать

Добре вишколеним хором.

Ой, який чудовий спів

Піднімався аж до неба!

Кіт Мартин стогнав, сопів,

Помагав усім, де треба.

Втім, надбігли слухачі,

Люди із того ж будинку,

З криками: "Нема вночі

Від котів нам супочинку!"

Хтось на крівлю вже спішить;

Виліз. "Бийте, — репетує, —

Та не того, хто нявчить,

А того, хто диригує!"

Тут попався наш артист!
В мент найвищої рулади

Хтось піймав його за хвіст

Й ну лупити без пощади.

Кіт завмер, як неживий,

Був здивований до краю:

"Отакої! Бий, не бий,

Я своєї доспіваю!"

— А, це ти збираєш тут

Вечорниці, супостате?!

Ти — хормейстер? Свій дебют

Будеш довго пам'ятати!

Дряпаючи, ніби рись,

Кіт наш вирвався на волю.

"Вік живи і вік учись, —

Думав, стогнучи від болю. —

Нащо я ходив туди,

На котячі співи здуру.

Нащо вклав такі труди

В ту свою диригентуру!"

7

Кіт Мартин мав довгий хвіст

І пишався цим немало.

Кіт Мартин був урбаніст,

Та любив сметану й сало.

Мрійник-ледар, котик-зух

Помисли плекав незвичні:

От якби корів пастух

Вигнав на дахи столичні!

Жив би тут Мартин-спанько,

Тут була б його домівка,

І стояло б молоко

В ринвах, наче та дощівка.

Мрії дивні, запашні,

Та не будеш ними ситий.

"Треба йти в село мені,

Там, напевно, краще жити!"

Кіт подумав — і за мить

Був на київському вокзалі.

Шасть — і вже в купе сидить,

І снує думки зухвалі.

Потяг рушив. Ну й дива!

Кіт не бачив ще такого —

І будинки, й дерева —

Все кудись іде від нього.

На полицю кіт заліз —

Там приємно, м'яко, сухо —

І заснув під стук коліс...

Втім беруть його за вухо!

Це з'явився провідник.

— Де квиток? — Квитка не маю.

— Як же ти сюди проник,

Неотесаний гультяю?

Кіт мовчить, а той на зло

Причепився, як оскома.

— Ти куди? — Та я в село!

— А! В село? Так ти вже дома!

І жбурляє він кота

Крізь вікно посеред поля,

Просто в золоті жита,

В тихе степове роздолля.
Кіт не вдарився, та лиш

Трохи походив у житі,

Перед ним з'явилась миш,

Мабуть, щонайбільша в світі.

Кіт Мартин знепритомнів

Від огиди і від жаху.

Він пролежав кілька днів

Біля степового шляху.

Вставши, кіт побрів туди,

Де — почув — співали півні.

До села чи слободи

Йшов, як люди йдуть мандрівні.

Він здаля уздрів село,

Стайні, трактори, солому...

Ну, а що там з ним було,

Ми розкажемо потому.